

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRIK , 1919-20, s. 156. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134186192/facsimile.pdf> (tilgået 10. maj 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

Skikkelse¹⁾: *En af de Ting, som de lære, er kommen ud iblandt Menigmand, aabenbart for at de skulde være dygtigere til Krig: at Sjælene ere evige, og at der gives et andet Liv hos Aanderne.* -- Naar du ret i Tanken har betragtet disse Hedningernes Exempla, højfornemme Mand, vii du ej ynkes saa meget over disse som over mange Christne, hvilkes Liv og Udgang ligervis som *Epicuræerne* hos *Plutarchum*²⁾ lærer, at deres Død er foruden alt Haab og al Glæde. Rettene og bedre lærte *Antisthenes*, hvilken, som *Laërtius* melder³⁾, paa Spørgsmaalet om hvad der var lykkeligst hos Menneskene? svarede smukt: *At dø lykkelig.* For at denne Philosophs Mening ret kan forstaaes, saa mærk dig, kære, det Ord af samme, som følger et Stykke efter: *at de, som ønskede at være udødelige, maatte leve fromt og retfærdigt.* »

XXXII

OM STRAF PAA NAVN OG RYGTE.

Ej eget Hus er bedre kendt for nogen Mand i Byen, som hin *Satyricus* siger⁴⁾, end hin berygtede Stenstøtte paa Kødtorvet i København, gemenlig kaldet *Ulfelds-Plads*, som bærer Paaskrift: Til evig Skændsel for Forræderen *Corfitz Ulfeld*. Dette Mindemærke over et synderligt Forræderi mod Fædrelandet, denne *Molest*⁵⁾ for *Ulfeld*-Navnet, for at tale paa romersk Manér, eller, for at tale paa Græsk, dette *Klædebon af Sten*⁶⁾ passerede jeg og nogle Ven-

ner en Dag, da vi vare paa Vej til Universitetets offentlige Bibliothèque. Saasnart vi vare forsamlede dér, begynder Snakken, endnu varm af det nylige Skue, om Oprindelsen til denne Art af Vanheder, hvilken en af os, en visselig ej ulærd Mand, efter min Mening med Rette holdt for at man maatte søge i Athen. Han tager *Nepotem* ud af Bogs-kabet og forelæser os disse Ord ud af *Alcibiades*⁷⁾: *Men da han hørte, at han var dømt til Døden og hans Formue confisqueret, samt at det havde hændt sig, at Præsterne af Eumolpidernes Slægt⁸⁾ vare blevene tvungne af Folket til at lyse ham i Band, og at en Copi af denne Bandlysning, for at Amindelsen skulde være des mere bekendt, var indgravet i en Stenstøtte og oprejst paa offentligt Torv, drog han bort til Lacedamonem.* Ydermere beraabte han sig paa *Julium Pollicem*, som i sit *Onomastico*⁹⁾ berører denne Skandhæk paa Navn og Rygte: *Straffene ere: Bøde, Landflygtighed, Vanheder, Død, Fængsel, Brændemærke, Støtte; og andensteds: og de skreve paa Støtte, antegnede paa Støtte: antegnet paa Støtte, indgravet i Støtter.* Dernæst gennemgik vi adskillige Arter af de Gamles Beskæmmelser og Straffe, hvilke en anden af Vennerne, saasom han var en Mand af en ganske vidunderlig Hukommelse, forfulgte i lange Rader. Jeg, som satte overmaade stor Pris paa hans Aandsnarhed, sagde: »Du tykkes mig at have læst *Fabricium*, hvilken i sin *Antiquariske Bibliographi*¹⁰⁾ med stor Omhu har udkastet et kort Begreb af næsten alle mulige Straffe. Men dog har een og det en saare svar Straf paa Navn og Rygte undgaaet Eders

begges Opmærksomhed eller i al Fald Amindelse, hvilken sandelig ej bør agtes ringe, da vor Ulfeld uden Tvivl, hvis hans Liv var indfaldet i hine gamle Tider, vilde have faaet den Straf.« »Hvilken er da den?« spørger min Ven. Jeg svarer: »Evig Udsløttelse af Navnet eller Udsløkkelse af Eftermælet.« Han trænger ind paa mig og afkræver mig Hjemmel ud af de gamle Historier. Jeg tager Bøgerne ned og fremfører disse Exempla, som da vare mig forhaanden. Jeg havde nemlig læst hos min Gellium^{b)}, at det i sin Tid af et almindeligt Stævne i Asien var besluttet, at hans (Herostrati) Navn, som havde sat Ild paa den ephesiske Diane Tempel, maatte ingen nogensinde nævne; ligesom man ogsaa har hævnnet sig saalunde paa Domitianum, efter hvad Lactantius beretter i Skriftet om Forfølgernes Endeligt^{d)}: Og det var ikke Hævn nok, at han blev dræbt i sit Hus; endogsaa Mindet om hans Navn blev udkradset. Thi uagtet han havde opført mange fortræffelige Bygninger, uagtet han havde rejst Capitolium og andre fornemme Mindesmærker, forfulgte Senatet hans Navn saa vidt, at det hverken lod noget Spor tilbage af hans Billedstøtter eller af hans Ærestitler, ja endog ved de alvorligste Beslutninger satte Brandemærke paa den Døde, til evig Skændsel for ham. — Dette stadfæster ogsaa Suetonius i Domitiani Levned^{d)}: Derimod glædedes Senatet saa højlig, at det fyldte Curien omkap og ej kunde bære sig for at skamfere den døde med den haanligste og haardeste Art af Frydeskrig, ja endog lod bringe Stiger og lod hans Medailloner og Billedstøtter nedtage for alles Øjne og paa Stedet slaa i Gulvet, samt allersidst besluttede, at

hans Ærestitler skulde udkradses overalt, og at Mindet om dem alle skulde udsløttes. — Samme Straf blev, som jeg mindedes, tagen over Commodi Antonini Navn af Ypperstepræsten Cingio Severo med disse Ord, som læses hos Ælium Lampridium^{b)}: *Med Urette er Landsforræderen bleven begravet; thi jeg, Ypperstepræsten, siger saa, dette Convent af Ypperstepræster siger saa. Efter at jeg har gennemgaaet det glædelige, vender jeg mig nu til det nødvendige og dømmer, at de Billedstøtter skulde afskaffes, som overalt ere at afskaffe, og at Navnet skal udkradses paa alle private og offentlige Mindesmærker.* — Ej heller var, som jeg mindede om, en blidere Skæbne overgaaet Maximini Amindelse, om hvilken der findes følgende enstemmige Senats-Beslutning hos Julium Capitolinum^{d)}: *De mod Romerfolket fjendtlige Guder skulde forfølges.* — Maximini Navn, som alt er udsløttet, bør nu udsietes af Tankerne. — Derefter kom jeg i Tanker om Forglemmelsens Fængsel hos Perserne, i hvilket naar nogen var kastet, han aldrig mere turde nævnes, som Procopius hjemler os^{m)}. Endelig henførte jeg ogsaa til denne vanærende Straf paa Navn og Rygte hin Sædvane i det gamle Rom, som Herodes Atticus omtaler hos Gellium^{d)}: *De Gamle hos Romerne have, som jeg hører, dømt, at de Patricieres Fornavne, som havde gjort sig ilde fortjente af Republikken og for den Sags Skyld vare dømt fra Livet, ej maatte gives nogen Patricio af samme Slægt, paa det at endogsaa deres Navne skulde tykkes vanærede og bortdøde med dem. Saalunde kaldes efter Festi Vidnesbyrd ifølge Beslutning af den Manlige Patricerslægt ingen af denne Marcus, fordi Marcus Manlius, som*

havde forsvaret *Capitolium* mod *Gallerne*, blev domfældt og ihjelslagen, da han stræbte efter Kongedømmet. — Til sidst lystede det mig for Morskabs Skyld at tilføje den paa *Nolanerne* fortørnede *Virgili* Hævn, om hvilken *Gellius* beretter følgende^{o)}: Jeg har i en *Historiebog* fundet antegnet, at disse *Vers* oprindelig have været oplæste og udgivne af *Virgilio* i følgende *Skikkelse*:

Det rige *Capua* en saadan *Jordbund* pløjer,
og *Nola*, nær *Vesuv* — — —

og at *Virgilius* siden havde begæret af *Nolanerne* at maatte lede *Vand* ind over sit nærliggende *Landgods*, men at *Nolanerne* ej havde vist ham den ønskede *Velvillie*; den fortørnede *Poët* skulde da have udstøttet deres *Bys* *Navn*, ret som af *Folks* *Amindelse*, saalunde af sit *Digt*, have sat *Ora* i *Steden* for *Nola* og efterladt det i denne *Skikkelse*:

— — —
og *Stranden*, nær *Vesuv* — — —

Hvorvidt den *Historie* er sand eller falsk, kører jeg mig ikke om. — Medens vi disputerede om dette og adskilligt andet, kom *Overbibliothecaren*^{p)} over os, ved *Synet* af hvilken (han plejede nemlig sjældnere at vise sig paa hint *Sted* end *Cometen* paa *Himlen*) vi alle forskrækkede tav stille.